

MINISTRY OF EDUCATION AND RELIGIOUS AFFAIRS
G.S.A. - HISTORICAL ARCHIVES OF MACEDONIA

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
Γ.Α.Κ. - ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

**ARCHIVAL APPRAISAL AND SELECTION
METHODS AND PROBLEMS**

proceedings of the international round table

Thessaloniki, 12 – 13 June 2002

**ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΑΙ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ ΑΡΧΕΙΩΝ
ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ**

πρακτικά διεθνούς στρογγυλής τράπεζας

Θεσσαλονίκη, 12 – 13 Ιουνίου 2002

ποίηση της σχετικής νομοθεσίας “τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται να χορηγούν στον αιτούντα οφειλέτη αντίγραφα των δανειστικών συμβάσεων, κατάσταση με ανάλυση του ύψους της οφειλής καθώς και αντίγραφα των υφισταμένων καρτελών και παραστατικών” ειδάλλως επιβάλλεται πρόστιμο από ένα έως πέντε εκατομμύρια για κάθε παράβαση (ν. 2873/2000).

Πώς να προβεί σε απομάκρυνση των αντιτύπων των Εκθέσεων Γενικής Επιθεωρήσεως που έχουν κατατεθεί στις διάφορες Διευθύνσεις της Τράπεζας, όταν μέρος των πρωτότυπων Εκθέσεων της Διεύθυνσης Επιθεωρήσεως έχει εκκαθαριστεί;

Είμαστε λοιπόν υποχρεωμένοι να εργαστούμε με πολλή-πολλή προσοχή πριν προβούμε σε οποιαδήποτε ενέργεια εκκαθάρισης. Να εντοπίσουμε τα έγγραφα αλλά και τα αντίτυπα τα οποία βρίσκονται όχι μόνο στα διάφορα επίπεδα ιεραρχίας αλλά και λειτουργίας του οργανισμού, προκειμένου να βεβαιωθούμε ότι περιέχουν την ίδια πληροφόρηση ή ότι υπάρχουν σε συνοπτική μορφή σε άλλα έγγραφα.

Έχουμε πολλή δουλειά προκειμένου να επανασυγκροτήσουμε τις πληροφορίες μέσα από ένα αρχείο το οποίο έχει παραχθεί, συγκροτηθεί, αυθαίρετα εκκαθαριστεί ή και υπεξααιρεθεί με τον τρόπο και κάτω από τις συνθήκες που σας προανέφερα. Και τα αποτελέσματα της μέχρι σήμερα δουλειάς μας, μας κάνουν να είμαστε αισιόδοξοι: πιστεύουμε ότι μπορούν μέσα από το Αρχείο να τεκμηριωθούν η ιστορία της Τράπεζας, των προ-ΕΤΒΑ οργανισμών, η εφαρμογή του σχεδίου Marshall στην Ελλάδα, πτυχές της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας από την μεταπολεμική κυρίως περίοδο και μετά.

Είμαστε ταυτόχρονα αισιόδοξοι και για το αρχείο που τώρα δημιουργείται και που αύριο θα είναι ιστορικό: παρεμβαίνοντας πλέον και στην οργάνωση του τρέχοντος αρχείου της Τράπεζας, πιστεύουμε ότι εξασφαλίζουμε τη διαδρομή των εγγράφων από τη διοίκηση έως την ιστορική έρευνα.

Κλείνοντας, θα ήθελα να κάνω πολύ συνοπτικά έναν απολογισμό. Σε διάστημα λιγότερο από πέντε χρόνια, οι ευθύνες μας έχουν διευρυνθεί: η Τράπεζα δώρισε το Ιστορικό της Αρχείο στο Ίδρυμα, αναλαμβάνοντας την υποχρέωση της χρηματοδότησης των εξόδων στέγασης και προγραμμάτων του Αρχείου. Εκτός από την οργάνωση του Γενικού της Αρχείου, μας ανέθεσε και τη διαχείρισή του καθώς και αυτή του ημενεργού αρχείου των εταιρειών του Ομίλου.

Το αρχείο της ΕΤΒΑ, Ιστορικό και Γενικό, μεταφέρθηκε σε ειδικά διαμορφωμένους από την Τράπεζα χώρους, με υψηλές προδιαγραφές φύλαξης και στέγασης αρχαικού υλικού. Ένας εργοστασιακός χώρος παραχωρήθηκε για την προσωρινή στέγαση των αρχείων του Ομίλου, με σκοπό τη διαμόρφωσή του σε Αρχείο των Εταιρειών του Ομίλου και μουσείο της Τράπεζας. Από τον Ιανουάριο του 2002, το Αρχείο απασχολεί πέντε άτομα προσωπικό, καθώς εγκρίθηκε η πρόσληψη με σύμβαση ορισμένου χρόνου τριών αρχειονόμων, αποφοίτων της Σχολής Αρχαιονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου.

Τα παραπάνω πραγματοποιήθηκαν σε μία πολύ δύσκολη για την Τράπεζα περίοδο, καθώς από το 1996 άρχισε να εφαρμόζεται το πρόγραμμα εξυγίανσής της. Η στάση της Τράπεζας δεν ήταν περισσότερο ευνοϊκή απέναντι στο αρχείο της. Αντίθετα, η Διοίκηση της περιόδου αυτής, και συγκεκριμένα ο Διοικητής κύριος Γεώργιος Κασμάς, αποδείχτηκε εξαιρετικά ευαισθητοποιημένος στο θέμα της διάσωσης

της ιστορικής μνήμης της ΕΤΒΑ. Και το Ίδρυμα με τη σειρά του απέδειξε στην Τρέπεζα τα οφέλη που προέκυπταν από την εμπλοκή του στην υπόθεση του αρχείου.

Πλέον νομίζουμε ότι το Ίδρυμά μας κατάφερε να διασφαλίσει τη διάσωση όλο του ιστορικού αρχείου της ΕΤΒΑ και του Ομίλου ΕΤΒΑ αλλά και το υφιστάμενο αρχείο του νέου Ομίλου στον οποίον πλέον ανήκουμε, του Ομίλου Πειραιώς. Πιστεύουμε ότι, εμείς τουλάχιστον, αφήνουμε πίσω μας την εποχή των καταστροφών και των αποσπασματικών αρχείων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ την κυρία Κραββαρίτη για την ενόργεια με τη οποία μας περιέγραψε τα αρχειακά πάθη ενός πρώην δημόσιου και νυν ιδιωτικού φρέα. Σε αυτά θα ήθελα να προσθέσω μια μικρή εμπειρία των Αρχείων Κέρκυρας: όμιλος της παραπάνω Τραπεζής προτίμησε να χαθεί το αρχείο του, να καταστραφεί, αντί να παραδοθεί στα Αρχεία Κέρκυρας. Βέβαια, πρέπει να πούμε ότι καθισύχασε και λίγο τους φόβους μας για το μέλλον, διότι βλέπουμε ότι υπάρχει και ειαισθητοποίηση και πρόνοια για τη διάσωση των αρχειακών τεκμηρίων.

Στη συνέχεια, για τα γενικά και ειδικά κριτήρια επιλογής καλείται να μας μιλήσει η κυρία Κάλια Χατζηγιάννη, η οποία διευθύνει από χρόνια και μάλιστα με πολλή επιτυχία τα Αρχεία του Νομού Εύβοιας. Είναι διδάκτωρ στην Ιστορία και έχει πείρα και στις εκδόσεις κειμένων. Επίσης έχει αναπτύξει πρωτοβουλίες οι οποίες πάρα πολύ γρήγορα πρέπει να αποτελέσουν παράδειγμα προς μίμηση για όλα τα Αρχεία της Ελλάδας, στις νέες κυρίως τεχνολογίες.

Κάλια Χατζηγιάννη

ΓΕΝΙΚΑ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

Είναι γνωστή η ιδιαίτερη σημασία και θέση της αξιολόγησης στο πλαίσιο των αρχειονομικών εργασιών. Είναι γνωστό επίσης το γεγονός ότι γύρω από το ζήτημα της επιλογής των αρχείων έχουν αναπτυχθεί πολλές θεωρίες: από τη θεωρία που ανείναι κάθε δυνατότητα αξιολόγησης επειδή από τη φύση τους τα αρχεία έχουν ιδία αξία, επομένως δεν χωρεί απόδοση αξίας, μέχρι τη θεωρία της μακρο-εκκαθάρισης κλπ. Η εξέλιξη αυτών των θεωριών έχει στενή βεβαίως σχέση με την εξέλιξη και των αντιλήψεων σχετικά με τους λόγους για τους οποίους μια κοινωνία διατηρεί αρχείο.

Η εισήγηση αυτή οπωσδήποτε δεν έχει θεωρητικό χαρακτήρα. Προσπαθεί απλά να περιγράψει σε πολύ γενικές γραμμές την *ελληνική πραγματικότητα* στο θέμα της αξιολόγησης και της επιλογής του αρχαικού υλικού, που είναι και το φλέγον ζήτημα για μας. Προσπαθεί επίσης να καταθέσει κάποιες πρώτες σκέψεις και προβληματισμούς σχετικά με την ανάγκη διεύρυνσης της οπτικής μας γύρω από το θέμα της *αρχαικής αξίας* και της ένταξης των αρχείων στο *πλαίσιο παραγωγής* τους, καθώς επίσης και στο ευρύτερο *κοινωνικό πλαίσιο* που τα δημιουργεί.

Τα παραδείγματα που χρησιμοποιούνται αφορούν κυρίως, αν όχι αποκλειστικά *δημόσια αρχεία* και ειδικότερα, αρχεία σε *χαρτώ υπόστρωμα*.

Νομίζω ότι, πριν προχωρήσω, είναι απαραίτητες ορισμένες διευκρινίσεις, κυρίως επειδή συμμετέχουν σ' αυτή τη συνάντηση συνάδελφοι από χώρες που έχουν άλλη παράδοση στα αρχειονομικά ζητήματα.

Πρώτα απ' όλα, επειδή υπάρχει κι ένα πρόβλημα ορολογίας, με τον όρο *αρχεία* θα αναφέρομαι σε όλον τον κύκλο ζωής των τεκμηρίων, και στις τρεις ηλικίες του αρχειακού υλικού, δηλαδή και στα τρέχοντα/ενεργά και στα ημιενεργά/ενδιάμεσα και στα ανενεργά/ιστορικά –ιστορικά με την έννοια του ανενεργού και όχι της πληροφοριακής αξίας.

Δεύτερον, στην Ελλάδα δεν υπάρχουν ξεχωριστοί φορείς διαχείρισης του αρχειακού υλικού κατά την περίοδο που αυτό είναι ημιενεργό, όπως στις χώρες με αγγλοσαξονική παράδοση, ούτε υπάρχει ο θεσμός του αρχειονόμου σε αποστολή, όπως συμβαίνει στη Γαλλία. Υπάρχει μόνο ο θεσμός του υπαλλήλου-συνδέσμου που δεν είναι αρχειονόμος σε αποστολή, αλλά νομίζω ότι εντάσσεται σ' αυτή τη λογική. Πρόκειται όμως για ένα θεσμό που σήμερα δεν λειτουργεί.

Τρίτον, φαίνεται ίσως περιττό, σημειώνω όμως ότι η αναφορά στην αξιολόγηση των αρχείων και στην επιλογή καθώς και στα σχετικά κριτήρια γίνεται σε ό,τι αφορά τόσο την πρωτογενή όσο και τη δευτερογενή αξία.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΗΜΕΡΑ

ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ ΠΑΛΑΙΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ. ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗΣ

Οι έλληνες αρχειονόμοι εκ του νόμου ασκούν εποπτεία στα αρχεία καθ' όλο τον κύκλο της ζωής τους. Παράλληλα όμως και παρόλα αυτά, η αξιολόγηση και εφαρμογή κριτηρίων επιλογής γίνεται μόνο όταν τα αρχειακά τεκμήρια παύουν να έχουν υπηρεσιακή χρησιμότητα για το φορέα-δημιουργό, δηλαδή δεν αρχίζει η αξιολόγηση από τον καιρό που είναι ακόμη ενεργά.

Ένα δεύτερο πρόβλημα είναι το γεγονός ότι έχουμε πολύ μεγάλα κενά στη διοικητική ιστορία. Η σχετική πληροφόρηση δεν συγκεντρώνεται πάντα όσο το αρχειακό υλικό είναι ενεργό, κατά τις επισημάνσεις, οπότε είναι εύκολο να διασωθεί και η σχετική πληροφορία.

Γενικά, είναι ελλιπέστατες οι γνώσεις μας γύρω από τις λειτουργίες των δημοσίων φορέων και το υλικό που είναι αποτέλεσμα αυτών των λειτουργιών. Η σχετική εμπειρία που έχει αποκτηθεί δεν έχει ακόμη πλήρως κωδικοποιηθεί.

Μέχρι τώρα η επιλογή του αρχειακού υλικού φαίνεται να γίνεται κυρίως, αν όχι αποκλειστικά, με βάση το περιεχόμενο των αρχείων και όχι με βάση και τις λειτουργίες των φορέων συγκρότησης. Ιδιαίτερο βάρος δίνουμε συνήθως στη δευτερογενή, την *πληροφοριακή* αξία των τεκμηρίων, αν και εδώ υπάρχει επίσης ένα ζήτημα, πόσο *ευρεία* είναι αυτή η έννοια της πληροφοριακής αξίας.

Λίγη έως καθόλου συζήτηση έχει γίνει γύρω από τις θεωρητικές πλευρές της αξιολόγησης, της εκκαθάρισης και της επιλογής. Μια διευκρίνιση εδώ για τα Π.Δ. περί εκκαθαρίσεων: αποτέλεσμα της καθυστέρησης που σημειώθηκε πιο πάνω, είναι ότι αυτά τα διατάγματα δεν είναι πίνακες διατηρητέων εγγράφων που έχουν πρόβλεψη και για τους τρεις κύκλους ζωής των τεκμηρίων. Είναι Π.Δ. που αφορούν μόνο το χρόνο κατά τον οποίο τα αρχεία έχουν υπηρεσιακή χρησιμότητα. Ο νόμος 1946/1991

“Γενικά Αρχεία του Κράτους και άλλες διατάξεις” προβλέπει την έκδοση Π.Δ. με κοινές υπουργικές αποφάσεις του δικού μας Υπουργού και του αρμόδιου εκάστοτε Υπουργού, όπου θα ορίζεται ποια έγγραφα διατηρούνται. Ενώ όμως θα πρέπει να ενοποιηθεί η διαδικασία έκδοσης, ούτε ένα τέτοιο Π.Δ. δεν έχει εκδοθεί. Ούτε και η Εφορεία των Γ.Α.Κ. έχει ασκήσει μέχρι σήμερα τις εκ του νόμου απορροές σχετικές αρμοδιότητές της. Υπάρχουν ακόμη και προβλήματα ορολογίας: στα σχετικά διατάγματα, παρόλο που αρμόδια για τη διατήρηση του αρχειακού υλικού όταν αυτό πάψει να έχει υπηρεσιακή χρησιμότητα δεν είναι η Διοίκηση αλλά τα Γ.Α.Κ., οι όροι που χρησιμοποιούνται είναι “άχρηστο υλικό”, “καταστρεπτό υλικό” πριν ακόμη επιλεγεί το διατηρητέο από την αρχειακή υπηρεσία.

Η διαδικασία της εκκαθάρισης και της πρόσκλησης των Γ.Α.Κ., όπως ανέφερε και η κυρία Παππά, για επιλογή του αρχειακού υλικού καθιερώθηκε μόλις το 1979 και παρόλο που έχουν γίνει κάποια βήματα, υπάρχουν πάρα πολλές και σοβαρές περιπτώσεις όπου καταστρατηγείται αυτή η νομοθεσία από τις δημόσιες υπηρεσίες.

Ένα άλλο ζήτημα είναι ότι έχει καταστραφεί μεγάλος όγκος αρχείων από τους φορείς-δημιουργούς, ακόμη και αρχειακού υλικού που έχει υπηρεσιακή χρησιμότητα για τους ίδιους.

Σοβαρό πρόβλημα είναι το γεγονός ότι η ροή των ανενεργών αρχείων στις αρχειακές υπηρεσίες είναι αποσπασματική. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την άθλια κατάσταση στην οποία βρίσκονται συχνά τα υπό εκκαθάριση αρχεία, μας εμποδίζει να κάνουμε συστηματική εκκαθάριση του υλικού και κυρίως να αντιμετωπίσουμε το αρχείο ενός φορέα ως ενιαίο σύνολο.

Δεν έχουν διατηρηθεί παντού (ούτε σε επίπεδο κεντρικών υπηρεσιών, αλλά ούτε και περιφερειακών υπηρεσιών των υπουργείων) οι ίδιες κατηγορίες αρχειακού υλικού και δεν καλύπτονται καν οι ίδιες χρονικές περιόδους.

Η αναδιοργάνωση της αρχειακής υπηρεσίας άρχισε μόλις στο τέλος της δεκαετίας του '80. Τότε δημιουργήθηκαν οι περισσότερες περιφερειακές αρχειακές υπηρεσίες. Η διαδικασία αυτή όχι μόνο δεν ολοκληρώθηκε, αλλά μέχρι και πρόσφατα, σημειώθηκε οπισθοδρομηση.

Το προσοπικό των Γ.Α.Κ., που ο αριθμός του είναι εξαιρετικά περιορισμένος, καλείται να εκκαθαρίσει έναν πολύ μεγάλο όγκο αρχείων που καλύπτουν ένα ευρύτατο φάσμα φορέων-δημιουργών.

Τέλος, τα τελευταία χρόνια έχει ατονήσει μεταξύ άλλων, για λόγους που δεν είναι της παρούσης, η έκδοση της σειράς “Δημόσια Αρχεία-Αρχειακές Συλλογές” που έδινε μια εικόνα των προσκτήσεων στην κεντρική και στις περιφερειακές υπηρεσίες. Επιπλέον τα τελευταία χρόνια στην Κεντρική Υπηρεσία των Γ.Α.Κ. δεν ακολουθείται το Ειδικό Ευρετήριο, ώστε να παρακολουθείται η συνέχεια των προσκτήσεων κατά φορέα.

Λόγω των πιο πάνω προβλημάτων, άλλων αντικειμενικών κι άλλων υποκειμενικών, αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα δεν είναι δυνατόν να καταρτίσουμε με ασφάλεια πίνακες διατηρητέων εγγράφων για τα παλαιά αρχεία των υπηρεσιών (ποιο είναι το χρονολογικό όριο;). Θα φανεί ίσως παράδοξο, αλλά στις σημερινές συνθήκες και προκειμένου περί των εκκαθαρίσεων αυτών και μόνο των αρχείων που είναι ο κύριος

όγκος υλικού που έρχεται σε εμάς, ακόμη κι αν δεχόμασταν ότι θα ήταν δυνατή η κατάρτιση ενός πίνακα συγκεκριμένων κριτηρίων, θα χρειαζόταν συχνά σε περιφερειακό επίπεδο να μην τα τηρήσουμε, προκειμένου να εξασφαλίσουμε σε εθνική κλίμακα και στο βαθμό που αυτό είναι δυνατό, εκείνο που αυτά ακριβώς τα κριτήρια απαιτούν και διασφαλίζουν. Λόγου χάρι, αν απαιτούμε πληρότητα σε εθνική κλίμακα, σε τοπικό επίπεδο θα αναγκαστούμε ενδεχομένως να διατηρήσουμε υλικό που παρουσιάζει αποσπασματικότητα (αυτό είναι ένα από τα κριτήρια εκκαθάρισης) ή να κάνουμε ορισμένες κατηγορίες αποδεκτές στο σύνολό τους, προκειμένου να συμπληρώσουμε, όσο αυτό είναι δυνατόν, τα κομμάτια του συνολικού παζλ σε όλη τη χώρα.

Γενικές διατάξεις διατήρησης

Λόγω των καταστροφής μεγάλου όγκου αρχειακού υλικού, όπως ήδη σημειώθηκε, των συνακόλουθων μεγάλων κενών και της αποσπασματικότητας της πληροφόρησης για το αρχειακό υλικό που χρονολογείται προ του 1958, στις αρχές της δεκαετίας του 1990 επελέγη η στρατηγική της αποδοχής του ανενεργού αρχειακού υλικού χωρίς περαιτέρω εκκαθάριση. Λόγω των προβλημάτων που, παρά τις αναμονές και τις προσδοκίες, δεν επιλύθηκαν μέχρι σήμερα, θα μπορούσαμε ίσως να συζητήσουμε και για μετατόπιση της χρονολογίας αυτής στο 1970 ή και στο 1975, με λίγες εξαιρέσεις, ώστε να είμαστε βέβαιοι (;) ότι δεν καταστρέφουμε υλικό που κανονικά αξίζει να διατηρηθεί στο διηνεκές.

ΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

Δεν θα αναφερθώ πολύ αναλυτικά στη σειρά των κριτηρίων. Πιστεύω εξάλλου ότι το σχετικό κεφάλαιο στο εγχειρίδιο *Η Διαχείριση των Αρχείων* των αυστραλών αρχειονόμων είναι εξαιρετικό ως αφετηρία για όλους εμάς που πρέπει να μελετήσουμε αυτά τα θέματα. Θα θίξω μόνο μερικά ειδικά ζητήματα.

Οι πίνακες κριτηρίων επιλογής έχουν ασφαλώς στενότερη σχέση με τους πίνακες διατηρητέων εγγράφων, αφού οι δεύτεροι καταρτίζονται με βάση τους πρώτους, χωρίς όμως να ταυτίζονται. Έτσι, αν μπορούμε να πούμε ότι σήμερα στην Ελλάδα, για διάφορους λόγους, δεν είμαστε σε θέση να καταρτίσουμε πίνακες διατηρητέων εγγράφων για κάποια αρχεία δημοσίων φορέων της περιόδου 1945-1980 για παράδειγμα, αυτό δεν σημαίνει ότι κατά την εκκαθάριση των συγκεκριμένων αρχείων δεν θα εφαρμόσουμε κριτήρια, γενικά ή ειδικά.

Επιπλέον, τόσο οι πίνακες κριτηρίων επιλογής, γενικών ή ειδικών, όσο και οι πίνακες διατηρητέων εγγράφων μπορούν να αποτελέσουν και ένα εργαλείο πρόσβασης στο υλικό, αν συνταχθούν με τον τρόπο που γίνεται σε άλλες χώρες προηγμένες από αρχειονομική άποψη. Για τα αρχεία που παράγονται από δω και μπρος, μπορούν να αποτελέσουν τέτοιο εργαλείο αφού προσφέρουν μια συνοπτική εικόνα του συνολικού περιεχομένου του αρχείου ενός φορέα, ενώ ταυτόχρονα, αν δίνεται και μια ιδέα της χρήσης που θα μπορούν να έχουν τα τεκμήρια (για να δικαιολογηθεί δηλαδή η διατήρηση), προτείνεται μια θεματική της έρευνας με τα δεδομένα της αξίας που είχε το αρχείο τον καιρό που δημιουργήθηκε, καθώς και της προβληματικής της εποχής που γίνεται η επιλογή αυτού του υλικού.

Το πλαίσιο του οργανισμού - το κοινωνικό πλαίσιο

Το πλαίσιο του οργανισμού και το κοινωνικό πλαίσιο θεωρητικά είναι πάρα πολύ γνωστά, μόνο που όπως είπα και στην αρχή δεν εφαρμόζονται πάντα ή εφαρμόζονται πάρα πολύ λίγο στην πράξη, γιατί δεν γνωρίζουμε καλά ούτε το διοικητικό πλαίσιο ούτε το κοινωνικό πλαίσιο. Από αυτήν την άποψη θεωρώ εξαιρετικό το παράδειγμα του εγχειρίδιου *Η διαχείριση των αρχείων* που αναφέρεται στη χημική βιομηχανία, για το πόσους παράγοντες δηλαδή πρέπει να λάβει υπόψη του ένας αρχειονόμος ώστε να μπορέσει να επιλέξει με μια ευρύτητα κριτηρίων.

Το βασικό βέβαια ζήτημα, εκεί που νομίζω ότι θα πρέπει να στοχεύσουμε επειδή έχουμε κενά, είναι να εφαρμόζουμε κριτήρια επιλογής σε μια *ενιαία διαδικασία* που δεν ξεχωρίζει, δεν βάζει στεγανά ανάμεσα στη Διοίκηση και στην Αρχειακή Υπηρεσία, παρά τους διακριτούς ρόλους που καλούνται να παίξουν.

Ένα από τα βασικά κριτήρια επιλογής είναι το κριτήριο της τεκμηρίωσης των λειτουργιών και των δραστηριοτήτων του φορέα συγκρότησης του αρχείου, της τεκμηρίωσης των δικαιωμάτων οργανισμών και ατόμων, καθώς και της τεκμηρίωσης της ευθύνης.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα από αυτή την άποψη είναι οι φάκελοι οικοδομικών αδειών. Η αποδεικτική τους αξία είναι προφανής: αποδεικνύουν τη νομιμότητα της κατασκευής. Σε περιπτώσεις υπερβάσεων επιτρέπουν την επιβολή προστίμων από την Πολιτεία, αλλά και τεκμηριώνουν τη διεκδίκηση του δικαιώματος των ατόμων στο οικιστικό περιβάλλον. Ορισμένες φορές (με την προϋπόθεση ότι διατηρείται το σύνολο του φακέλου, με τα σχετικά σχέδια, μελέτες κλπ και όχι μόνο το φύλλο της αδείας) μπορούν να προστατεύσουν τον πολίτη από την αυθαιρεσία της ίδιας της πολεοδομικής υπηρεσίας. Τεκμηριώνουν την ευθύνη φορέων και ατόμων και χαρακτηριστική από αυτή την άποψη είναι η περίπτωση της ΠΙΚΟΜΕΞ. Έχουν επίσης χρησιμότητα για την αποκατάσταση διατηρητέων και άλλων κτηρίων. Και είναι γνωστή η αξία τους ως στοιχείου της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Ο μεγάλος χρόνος κατά τον οποίο διατηρεί την υπηρεσιακή του χρησιμότητα το αρχειακό υλικό που αφορά τα εργατικά ατυχήματα και τις επαγγελματικές ασθένειες, σύμφωνα με τη νομοθεσία πολλών χωρών, έχει επίσης σχέση με την αποδεικτική αξία αυτών των αρχειακών τεκμηρίων, πέρα από την πληροφοριακή.

Φυσική κατάσταση του αρχειακού υλικού

Σε περιπτώσεις κακής κατάστασης του υλικού εκτιμάται ο παράγων του κόστους των εργασιών συντήρησης που θα απαιτηθούν, πάντα όμως σε συνάρτηση με άλλους παράγοντες. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα οικοδομικών αδειών που σε συγκεκριμένη πολεοδομική υπηρεσία, μέρος τους βρέθηκε σε πολύ κακή κατάσταση λόγω πλημμύρας. Με βάση ορισμένες από αυτές, διαπιστώθηκαν υπερβάσεις από ξενοδοχειακές επιχειρήσεις (Κλαμπ Μεντιπερανό και άλλες) και επιβλήθηκαν αρκετά υψηλά πρόστιμα από την πολεοδομική υπηρεσία. Την ίδια περίοδο, ικανός αριθμός υπαλλήλων (κυρίως από τα Τμήματα Αυθαυρέτων και Οικοδομικών Αδειών) αντιμετώπιζε δικαστικές αγωγές. Στο συγκεκριμένο ζήτημα υπεισήλθε λοιπόν και ο παράγων της *διαχείρισης των κινδύνων*, δηλαδή το όφελος που θα είχε η υπηρεσία από τη διάσωση των αδειών με την

είσπραξη των προστίμων, ήταν μεγαλύτερο από το κόστος που θα είχε ενδεχομένως από τη διατήρηση αυτού του υλικού. Αυτός ήταν εξάλλου και ο λόγος για τον οποίο ζητήθηκε την περίοδο εκείνη η βοήθεια της αρχαικής υπηρεσίας του νομού.

Αναφέρω στη συνέχεια το παράδειγμα ενός αρχείου που είναι αυτονόητο ότι είναι διατηρητέο, αλλά που δεν είναι όλοι οι λόγοι προφανείς. Πρόκειται για τις δικογραφίες του Ειδικού Δικαστηρίου των Δωσιλόγων στην Εύβοια.

Γενικά οι δικογραφίες δεν έχουν διηκενή υπηρεσιακή χρησιμότητα και οι αρχαικές υπηρεσίες επιλέγουν το προς διατήρηση υλικό με δειγματοληψία. Ωστόσο, οι συγκεκριμένες δικογραφίες κρίθηκαν διατηρητέες συνολικά για προφανείς, αλλά και για λιγότερο προφανείς λόγους.

Συγκεκριμένα προσφέρουν πλούσια πληροφόρηση (και αυτοί είναι οι πολύ προφανείς λόγοι):

- για τους φορείς συγκρότησης του αρχείου: την Εθνική Πολιτοφυλακή και τα Λαϊκά δικαστήρια (δεδομένου ότι οι μηνύσεις υποβάλλονται αρχικά στην Εθνική Πολιτοφυλακή, προκειμένου οι καταγγελλόμενοι “να τιμωρηθούν παραδειγματικά”), αλλά και, κυρίως, το Ειδικό Δικαστήριο Δωσιλόγων,
- για την περίοδο 1941-1944 και την περίοδο του Εμφυλίου πολέμου: από τις ιδιότητες των καταγγελλόντων, τις διαφορές ανάμεσα στις καταθέσεις των ιδίων ατόμων σε διαφορετικές χρονικές στιγμές –πριν και μετά την έναρξη του Εμφυλίου– και τις διώξεις μέχρι το σκεπτικό απαλλακτικών βουλευμάτων κλπ. Γενικά, από το υπόστρωμα, τη γλώσσα και το ύφος των εγγράφων μέχρι το φορέα που, χρονολογικά, καλείται να επιληφθεί του ζητήματος των δωσιλογικών αδικημάτων, διαγράφεται η πορεία των δυνάμεων της εθνικής αντίστασης προς την ήττα.

Το ίδιο αυτό υλικό θα μπορούσε να είναι χρήσιμο και σήμερα, στο πλαίσιο της γνωστής διαδικασίας διεκδίκησης αποζημιώσεων.

Ενδιαφέρουσες είναι και οι πληροφορίες που προσφέρει το υπόστρωμα (έλλειψη χαρτιού –υπάρχουν και σχετικές εγκύκλιοι). Η σπάνις του χαρτιού είναι ο λόγος για τον οποίο πολλά έγγραφα των δικογραφιών έχουν συνταχθεί στο verso αρχαικών τεμηρίων διαφόρων φορέων (κοινοτήτων, αστυνομικών αρχών, δικαστικών αρχών).

Τέλος, το υλικό προσφέρει πληροφόρηση για την αντίληψη που οι πιο πάνω φορείς είχαν, κάτω από τις συγκεκριμένες συνθήκες, για τον κύκλο ζωής μενεδρίας των αρχείων τους: αρκετά έγγραφα είναι συνταγμένα στο verso πρακτικών συνεδριάσεων και αποφάσεων του Ειρηνοδικείου και του Πρωτοδικείου, υλικό που έχει διηκενή υπηρεσιακή χρησιμότητα.

ΕΠΛΟΓΗ ΣΕ ΑΡΧΕΙΑ ΣΤΑ ΟΠΟΙΑ ΔΕΝ ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΙ ΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗΣ, ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΕΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΛΟΓΗΣ

Φάκελοι αλληλογραφίας - Θεματικοί φάκελοι

Είναι γνωστό ότι στους φακέλους αλληλογραφίας συνυπάρχουν υλικό με διηκενή χρησιμότητα και υλικό προσωρινής αξίας. Όμως οι φάκελοι είναι τόσο ογκώδεις και οι τίτλοι τόσο γενικοί που για την ώρα θα απαιτούνταν σημαντικοί πόροι και χρόνος για να εκκαθαριστούν οι φάκελοι αυτοί έγγραφο προς έγγραφο. Έτσι αυτοί οι φάκελοι γίνονται συνήθως αποδεκτοί στο σύνολό τους.

Ωστόσο, για να υπάρχει προοπτική πιο ουσιαστικής αντιμετώπισης του προβλήματος και για να διευκολυνθεί η επιλογή του διατηρητέου υλικού αυτής της κατηγορίας στο μέλλον, οι παρεμβάσεις μας για την κατάρτιση και εφαρμογή λειτουργικών θεματολογίων –σε συνεργασία με τους φορείς συγκρότησης– θα πρέπει να γίνονται όσο οι σχετικοί φάκελοι είναι ενεργοί.

Φάκελοι υποθέσεων

Είναι επίσης γνωστό ότι οι φάκελοι υποθέσεων αποτελούν εξαιρετικά σημαντικό υλικό, το οποίο όμως βρίσκεται σε πολύ μεγάλες ποσότητες και σε μεγάλο αριθμό φορέων. Συνήθως σε αυτές τις κατηγορίες αρχαικού υλικού εφαρμόζεται *δειγματοληψία*. Η δειγματοληψία έτσι κι αλλιώς είναι ιδιαίτερα πολύπλοκο ζήτημα, πο απαιτεί μεγάλη εξειδίκευση και εμπειρία, σε βάθος κατανόηση των προβλημάτων αντιμετώπιση με μια ευρύτατη οπτική η οποία θα λαμβάνει υπ’ όψιν τόσο το πλαίσιο δημιουργίας των αρχείων όσο και το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο.

Και στη δειγματοληψία –ή ιδιαίτερος στη δειγματοληψία– πρέπει να αντιμετωπίσουμε το αρχείο ως ενιαίο σύνολο. Για παράδειγμα, δεν μπορούμε να εκκαθαρίσουμε τους φακέλους του φόρου μεταβίβασης ακινήτων χωρίς να γνωρίζουμε τις λειτουργίες του Τμήματος Κεφαλαίου της Οικονομικής Εφορίας και όλες τις κατηγορίες αρχαικού υλικού που παράγει το Τμήμα με βάση αυτές τις λειτουργίες. Ακόμη δεν μπορούμε να εκκαθαρίσουμε τους φακέλους της προίκας ξεχωριστά από τον φακέλους της γονικής παροχής και ανεξάρτητα από τις μεταβολές στη φορολογική νομοθεσία, για δύο λόγους. Πρώτον, επειδή ο ένας θεσμός διαδέχεται τον άλλον κι μπορούμε να δούμε το βαθμό επιβίωσης του θεσμού της προίκας με τη γονική παροχή. Δεύτερον, επειδή η γονική παροχή και οι φορολογικές ελαφρύνσεις σχετίζονται σε περιόδους φορολογικών ελαφρύνσεων για τις γονικές παροχές, έχουμε και μια αξιόση τέτοιου υλικού που δείχνει και μια αντίδραση της κοινωνίας, γεγονός που θα πρέπει να αποτυπωθεί και μέσω του αρχείου.

Οι αλφαριθμητικές δειγματοληψίες είναι επίσης ένα μεγάλο πρόβλημα. Δεν μπορούμε να αποφασίσουμε ότι κρατάμε τα τάδε επώνυμα αν δεν ξέρουμε τη σύνθεση του πληθυσμού, αν δεν έχουμε μελέτες για να δούμε ποια είναι τα αντιπροσωπευτικότερα γράμματα. Αλλά και πάλι εδώ θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η παρουσία μεγάλου αριθμού αλλοδαπών στη χώρα.

Βασικό είναι να γνωρίζουμε *τι επιθυμούμε να τεμηριώσουμε* διατηρώντας το συγκεκριμένο υλικό. Δειγματοληψίες πρόχειρες με πολύ γενικά ποσοτικά ή χρονολογικά κριτήρια που δεν αιτιολογούνται, όταν μάλιστα δεν γνωρίζουμε το αρχείο στο σύνολό του, είναι αναποτελεσματικές. Είναι βέβαιο ότι σήμερα διατηρούμε συνειδητά και επιλογημένα, δεν γνωρίζω όμως πόσο συνειδητά και αιτιολογημένα *καταστρέφουμε*

Απογραφές πληθυσμού - Φορολογία εισοδήματος. Το παράδειγμα της Γαλλίας Échantillon Géographique Permanent

Το παράδειγμα της Γαλλίας σε ό,τι αφορά τις απογραφές πληθυσμού είναι εδεικτικό της συνολικής αντιμετώπισης του ζητήματος της εκκαθάρισης σε εθνικό κλίμακα.

Στο πλαίσιο της EGP (Échantillon Géographique Permanent) λοιπόν, η επιλογή γίνεται σε εθνική κλίμακα. Στις σχετικές εγκυκλίους (1988, 1991, 1997) περιγράφεται αναλυτικά και ο τρόπος που θα πραγματοποιηθεί η επιλογή και οι αρμοδιότητες καθενός από τους εμπλεκόμενους φορείς (Διοίκηση - Αρχαιακή Υπηρεσία).

Για κάθε Περιφέρεια δημιουργείται μια τυπολογία αγροτικών οικισμών και συνοικιών αστικών οικισμών, καθώς και πεδίων απασχόλησης, που θα επιτρέψουν μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα οικονομικές και δημογραφικές μελέτες.

Για όλη την επικράτεια καθορίζεται μια ποσοστωση (1/40) η οποία σε περιφερειακό επίπεδο γίνεται με βάση το δημογραφικό βάρος της κάθε Περιφέρειας. Η επιλογή των κοινοτήτων που απαρτίζουν την EGP γίνεται με βάση έναν καμβά ο οποίος προκύπτει από την επιλογή που έγινε στο πλαίσιο άλλης έρευνας (οικογένειες) το 1982, παράλληλα με την απογραφή.

Ο κατάλογος των τοπωνυμίων αποστέλλεται στις αρμόδιες υπηρεσίες. Διαχωρίζεται σε τρεις ομάδες: α) αγροτικές κοινότητες, β) πόλεις μεσαίου μεγέθους, γ) μεγάλες πόλεις. Στο εσωτερικό κάθε ομάδας μπορούν να γίνουν τροποποιήσεις, αν κριθεί ότι δεν υπάρχει ικανοποιητική ισορροπία στην αντιπροσώπευση των διαφορετικών ζωνών της Περιφέρειας. Ωστόσο, πρέπει να τηρούνται τα όσα προβλέπονται σε εθνική κλίμακα (μεταξύ 1/30 και 1/40) χωρίς να ευνοούνται αγροτικές ζώνες σε βάρος αστικών ή αντίστροφα.

Σύμφωνα με τις σχετικές εγκυκλίους, η EGP θα πρέπει να διατηρείται σταθερή στο χρόνο. Ωστόσο, μπορεί να προσαρμόζεται σε εδαφικές και διοικητικές αλλαγές που επηρεάζουν τις κοινότητες και συνοικίες και στην εξέλιξη της εδαφικής κατανομής του πληθυσμού. Εννοείται ότι λαμβάνεται υπ' όψιν η τυπολογία που απορρέει από τις εκάστοτε πολεοδομικές ρυθμίσεις.

Έτσι, για παράδειγμα, αν επρόκειτο για απογραφή πληθυσμού στη δική μας χώρα, θα έπρεπε να ληφθούν υπ' όψιν παράγοντες όπως οι συνενώσεις κοινοτήτων στο πλαίσιο του σχεδίου "Καποδιστριας", οι γενικές αλλαγές στις χρήσεις γης, φαινόμενα όπως η εκβιομηχάνιση ή αποβιομηχάνιση περιοχών που έχουν σχέση με εσωτερική μετανάστευση κλπ.

Στη Γαλλία και πάλι και σε ό,τι αφορά τη φορολογία εισοδήματος, μέχρι το 1989 η δειγματοληψία στο αρχαιακό υλικό που αφορούσε τις ετήσιες δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος γινόταν με βάση το εισόδημα που δηλωνόταν. Το σύστημα αυτό κρίθηκε ότι παρουσίαζε μειονεκτήματα, με κυριότερο το ότι απαιτούσε μια δειγματοληψία φάκελο-φάκελο, που σε πολλές Περιφέρειες οι υπάλληλοι των υπηρεσιών απέφευγαν να κάνουν. Επίσης, το όριο έπρεπε να αναθεωρείται, για να λαμβάνεται υπ' όψιν η άνοδος του κατά κεφαλήν εισοδήματος σε απόλυτες τιμές, λόγω πληθωρισμού. Τέλος, η απουσία νοικοκυριών με χαμηλά εισοδήματα μείωνε την αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος. Έτσι, το 1989 το κριτήριο αυτό καταργήθηκε.

Στη σχετική εγκύκλιο του 1989 ορίζεται ως καταρχήν κριτήριο το χρονολογικό και εσωτερικά, ενδεχομένως, το τοπογραφικό-γεωγραφικό. Σύμφωνα με την εγκύκλιο, διατηρούνται οι δηλώσεις για τα έτη κατά τα οποία πραγματοποιούνται οι απογραφές πληθυσμού. Αν τα αποτελέσματα αυτής της πρώτης επιλογής έχουν μεγάλο όγκο, μπορεί να επιχειρηθεί μια δεύτερη επιλογή με στόχο τη διατήρηση των δηλώ-

σεων των προσώπων με διαμονή τις κοινότητες της EGP. Για ορισμένους φόροι προβλέπεται ειδική αντιμετώπιση, όπως συνολική διατήρηση των δηλώσεων του έτος επιβολής του φόρου. Για μεταγενέστερες περιόδους πραγματοποιείται μια δειγματοληψία με χρονολογικά και ποσοτικά κριτήρια. Σε ορισμένες περιπτώσεις επιλέγεται ένα έτος ανά πενταετία, ώστε να είναι δυνατή η στενότερη παρακολούθηση των αλλαγών στο βιομηχανικό και εμπορικό τομέα.

ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ - ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Γύρω από το πρόβλημα της αξιολόγησης των λειτουργιών και όχι των αρχείων έχει αναπτυχθεί προβληματισμός που εκτείνεται από το ρόλο των αρχειονόμων μέχρι τον κίνδυνο να χαθούν τεκμήρια με πληροφοριακή αξία επειδή έχει κριθεί η διατηρητέα η λειτουργία.

Παρόλα αυτά, είναι απολύτως απαραίτητο για το υλικό που παράγεται σήμερα να καταγράφουμε τις λειτουργίες των φορέων συγκρότησης καθώς και το υλικό που παράγουν αυτοί οι φορείς. Απαραίτητο είναι επίσης να συντάξουμε πίνακες λειτουργιών, γιατί αλλάζουν πάρα πολύ γρήγορα οι δομές. Οι άδειες, ας πούμε, τι αλλοδαπών κάποτε ήταν αρμοδιότητα των Διευθύνσεων Επιθεώρησης Εργασίας, αργότερα αυτή η αρμοδιότητα μεταβιβάστηκε στον ΟΑΕΔ, σήμερα είναι αρμοδιότητα Περιφερειών, Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, Δήμων³⁰.

Γενικά, καλό είναι να εξετάζουμε την επιλογή με βάση ομάδες λειτουργιών, δομής της μεγαλύτερης σταθερότητας των λειτουργιών σε σύγκριση με τις δομές που αλλάζουν πια πολύ γρήγορα και να εφαρμόζουμε ενιαία κριτήρια επιλογής, ό,τι αυτό είναι δυνατό.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η διαδικασία της αξιολόγησης πρώτα απ' όλα θα πρέπει να είναι μια ενιαία διαδικασία, όπου το ζητούμενο δεν θα είναι η μετατόπιση ευθυνών και αρμοδιοτήτων αλλά, όπως σημειώθηκε ήδη, η κατανόηση των προβλημάτων ώστε να καθοριστούν ένας κύκλος ζωής των διαφόρων κατηγοριών αρχαιακού υλικού στη βάση τόσο της πρωταρχικής όσο και της δευτερογενούς αξίας. Αυτός ο ενιαίος χαρακτήρας δεν αναιρεί βεβαίως τους διακριτούς ρόλους που καλούνται να παίξουν οι φορείς της Δικησίας και των αρχαιακών υπηρεσιών, καθώς και μια σειρά άλλων φορέων, συμπεριλαμβανομένων των ειδικών επιστημόνων που αναγκαστικά θα συμβουλευτούμε. Σ' αυτό το πλαίσιο λοιπόν νομίζω ότι πρέπει να δούμε τα πιο κάτω καθώς και πολλά άλλα που θα προκύψουν από τη συζήτηση:

³⁰ Αρχικά, η άδεια παραμονής χορηγούνταν από την Αστυνομία και η άδεια εργασίας από τη Διεύθυνση Επιθεώρησης Εργασίας (σήμερα Τμήμα Κοινωνικής Επιθεώρησης). Η διαδικασία που ακολουθούνταν ήταν η εξής: ο εργοδότης υπέβαλλε αίτηση πρόσληψης αλλοδαπού με αιτιολογία την έλλειψη ντόπιου προσωπικού με τη συγκεκριμένη ειδικότητα, στη συνέχεια ο ΟΑΕΔ διενεργούσε έρευνα και, αφού τμήμα χορηγούσε βεβαίωση, γινόταν η μετάκληση/πρόσληψη του αλλοδαπού. Στους άλλους αυτούς περιλαμβάνονται και ξένοι τεχνικοί που μετακαλούνται για επισκευή μηχανημάτων βιομηχανιών. Σε επόμενο στάδιο, η καταγραφή των αλλοδαπών γινόταν από τον ΟΑΕΔ, που χορηγούσε άδεια και στη συνέχεια πράσινη. Σήμερα, η καταγραφή των αλλοδαπών και η χορήγηση αίτων παραμονής/εργασίας γίνεται από Δήμους - Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση - Περιφέρεια.

- Πρώτα απ' όλα, ανάπτυξη μιας συζήτησης –όπως αυτή που κάναμε χθες και σήμερα εδώ– γύρω από τα ζητήματα της αρχαιακής αξίας, τόσο μέσα από τη φυσική εξέταση των αρχείων που διαχειριζόμαστε όσο και μέσα από την ανάλυση των λειτουργιών. Νομίζω επίσης ότι η φυσική εξέταση δεν πρέπει να αντικατασταθεί από την ανάλυση των λειτουργιών, αλλά να συνυπάρξουν αυτά τα δύο, να καταγραφούν οι λειτουργίες, να δημιουργήσουμε ένα μηχανισμό που θα μπορεί να παρακολουθεί τις αλλαγές του νομικού και του διοικητικού πλαισίου και να κρατάμε ένα είδος ημερολογίου τόσο γι' αυτές τις αλλαγές όσο και για τα μεγάλα ζητήματα που αφορούν το κοινωνικό πλαίσιο δημιουργίας των αρχείων.
- Μελέτη της εμπειρίας άλλων χωρών σε θέματα αξιολόγησης και επιλογής αρχείων, ιδιαίτερα εγκυκλίων και πινάκων διατηρητέων εγγράφων, όχι τόσο για να μεταφερθεί μηχανιστικά στα δικά μας δεδομένα αυτή η εμπειρία –πράγμα που δεν γίνεται ούτως ή άλλως, γιατί πρόκειται για άλλες πραγματικότητες– αλλά για να κατανοήσουμε σε βάθος τους σχετικούς προβληματισμούς και τις επιλογές και να διευρύνουμε λίγο την οπτική μας.
- Καταγραφή των λειτουργιών και δραστηριοτήτων των φορέων-δημιουργών των αρχείων, όσο τα τεκμήρια είναι ενεργά. Σύντομη περιγραφή της λειτουργίας αλλά και του αρχαιακού υλικού που παράγει, καθώς και της πιθανής χρήσης του. Η διαδικασία αυτή θα πρέπει να προχωρήσει σε στενή συνεργασία με τους φορείς της Διοίκησης, οι οποίοι οφείλουν να υιοθετήσουν συνολικά μια τέτοια προσέγγιση και οπτική. Οι Οργανισμοί των υπηρεσιών και τα Π.Δ. που έχουν συγκεντρωθεί θα είναι πολύ χρήσιμα προς αυτή την κατεύθυνση. Προκειμένου περί των αρχείων που έχουν ήδη εισαχθεί στα Γ.Α.Κ., μια τέτοια τεκμηρίωση θα μπορούσε να αξιοποιηθεί, πέραν των άλλων, και για την ανάδειξη του πλούτου και της αξίας, αποδεικτικής και πληροφοριακής, του υλικού που απόκειται στις αρχαιακές υπηρεσίες.

Βέβαια, για να γίνουν όλα αυτά, θα πρέπει πρώτα απ' όλα να πειστεί σχετικά η Διοίκηση –που είναι άλλο ένα μείζον πρόβλημα– να αναδειχθεί η σημασία των αρχείων για τους ίδιους τους φορείς συγκρότησης, να οργανωθούν σεμινάρια επιμόρφωσης των υπαλλήλων-συνδέσμων κλπ.

Θα χρειαστούμε επίσης τη βοήθεια ειδικών επιστημόνων, αρχιτεκτόνων, μηχανολόγων μηχανικών, κτηνιάτρων, γεωπόνων, για να καθορίσουμε έτσι την αξία αυτών των τεμηρίων. Κι αυτό θα είναι πιστεύω πολλαπλά χρήσιμο, γιατί με μια τέτοια προσέγγιση θα αναδείξουμε και την αποδεικτική και την πληροφοριακή αξία των αρχαιακών τεμηρίων. Θα αποκτήσουμε, επιτρέψτε μου την έκφραση, νέους πελάτες στα αρχεία και θα αποκτήσουμε ενδεχομένως και νέους συμμάχους σε εποχές που μπορεί, λόγω και γενικών συγκυριών, να είναι και δύσκολες για τους αρχαιακούς φορείς.

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ την κυρία Χατζηγιάννη για την τόσο αναλυτική εισήγηση και την ανάπτυξη του προβληματισμού σε όλα τα μήκη και πλάτη των κριτηρίων επιλογής. Ο επόμενος ομιλητής είναι ο κ. Ευάγγελος Μπούμπουκας, ο οποίος διευθύνει το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και έχουμε την τύχη να μετέχει στην Εφορεία των Γ.Α.Κ., με την σκέψη ότι θα μπορεί να συμβάλει πάρα πολύ στην τεχνολο-

γική μας πρόοδο, η οποία ήδη έχει καθυστερήσει. Είναι γνωστό ότι η διατύπωση μι κοινής γλώσσας στην αρχαιακή κοινότητα με την εφαρμογή της τεχνολογίας οδήγη στην εξεύρεση κοινών προτύπων περί εγγραφής και δεοντολογίας. Ο κ. Μπούμπουκας, λοιπόν, θα μας αναπτύξει ακριβώς τη σχέση της ανάγκης προτυποποίησης, π πλέον είναι μια προσπάθεια έντονη στην αρχαιακή κοινότητα, με τις εκκαθαρίσεις Κύριε Μπούμπουκα, έχετε το λόγο.

Ευάγγελος Μπούμπουκ

ΠΡΟΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΕΙΣ

Ευχαριστώ πολύ για την παρουσίαση, αλλά δεν πρόκειται να μιλήσω καθόλου αυτά που γράφει στο πρόγραμμα δίπλα στο όνομά μου. Να με συγχωρήσετε λοιπ γι' αυτά που θα πω, μπορεί να μην είναι στον πυρήνα του συνεδρίου σας, δηλαδή σ τικά με τα πρότυπα και με την εκκαθάριση. Είναι χρήσιμο όμως να συζητηθούν c πλαίσια αυτής της Στρογγυλής Τράπεζας.

Δεν είμαι αρχειονόμος. Έχω τέσσερις ιδιότητες σχετικές με την Κοινωνία της Π ροφορίας και ετοιμάσα τέσσερις διαφάνειες, μία για την κάθε ιδιότητα που έχω. ΄ χαίνε να είμαι μέλος της Εφορείας. Πρέπει να πω, λοιπόν, μια άποψη ως Εφορεία. ΄ χαίνε επίσης να είμαι αντιπρόεδρος του Εθνικού Δικτύου Έρευνας και Τεχνολογί Σκέφτηκα να σας ενημερώσω για τα τεκταινόμενα στα δίκτυα και για το τι συμβαί στην πόλη της Θεσσαλονίκης και όπου αλλού έχετε Αρχεία, ώστε να καταλάβετε λ καλύτερα τι έλεγε η κυρία Μάνεση, όταν μιλούσε για σύνδεση των Αρχείων με τα κτυα. Επίσης, εκπροσωπώ τη χώρα στις διαπραγματεύσεις για το ηλεκτρονικό πει χόμενο. Με αυτή μου την ιδιότητα, σας μοίρασα το σχέδιο μιας οδηγίας χθες, η οπ πάει για ψήφιση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και θα μπορούσαμε να κουβεντιάσο λίγο τι σημαίνει αυτή η οδηγία για σας. Τέλος, σαν διευθυντής του Εθνικού Κέντ Τεκμηρίωσης, όπου φτιάχνουμε και εμείς αρχεία και ασχολούμαστε με τις τεχνολογ θα σας παρουσιάσω μια πρόταση σχετικά με το πώς βλέπουμε ένα γρήγορο, σύγχυ το ξεκίνημα ηλεκτρονικοποίησης και, εν πάση περιπτώσει, ψηφιακοποίησης. Χρι μοποιώ τον όρο “ψηφιακοποίηση” σε αντιδιαστολή με τη “ψηφιοποίηση” των αρχεί γιατί δεν πάμε να κάνουμε ένα ψηφίο όλο το αρχείο, πάμε να κάνουμε ψηφιακή α τύπωση και διαχείριση του αρχείου όσο πιο κοντά γίνεται στο πρωτότυπο.

Λοιπόν, ως Εφορεία, προσωπικά με καλύπτει η δήλωση του Εθνικού Αρχειο μου των Ηνωμένων Πολιτειών, που αναφέρεται στην πολιτική μέχρι το 2007 και να η ακόλουθη: Ούτε οι υπηρεσίες αρχείων, ούτε οι αρχειονόμοι, ούτε τα ράφια, τε οι εκκαθαρίσεις έχουν λόγο ύπαρξης, εάν δεν υπάρχει αξιοποίηση των αρχε για εξυπηρέτηση του πολίτη. Ο πολίτης πληρώνει για τη λειτουργία του Αρχεί και ο πολίτης πρέπει να εξυπηρετείται. Ανεξάρτητα από εσωτερικές πολιτικές, χνικές, υπολογιστές ή δίκτυα, το ζητούμενο είναι αυτό. Και αυτό γιατί, κάθε πρ μα το οποίο είναι πολύ καλά φυλαγμένο και δεν μπορεί να το βρει κανείς την ά που το χρειάζεται, απλώς δεν υφίσταται. Όταν θες κάτι, πρέπει να είναι προσιτό ε